

Franckesche Stiftungen zu Halle

**Prorector Academiae Fridericianae Pavlṽs Antonivs, S.Th. D.
& P.P. Nec Non In Dvcatv Magdebvrgico Consiliaribvs
Consist. Vna Cvm Professoribvs ...**

Anton, Paul

[Halle], [1703?]

VD18 90813987

Abschnitt

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-198678

Ngentis beneficii, quo DEus humanum
 beavit genus, *Cives Academici*, memo-
 ria his diebus pie est concelebranda.
 Factam enim die a Resurrectione Serua-
 toris quinquagesimo Noui Foederis
 promulgationem, atque a DEO imper-
 titata latissima Ecclesiae halcyonia fuisse,
 coetus sanctorum mente grata merito recordatur. Id quod
 vt a nobis quoque, cum alias semper, tum hoc praesertim tem-
 pore, in spiritu ac veritate fiat, nostri esse officii, qui Christo no-
 men dedimus, quaeso cogitemus. Illo ipso quidem die au-
 spicatisimo, quum sanctissimus Spiritus corda iam & linguas
 fidelium occupasset, irrisores, foedam *Chami* progeniem, prae-
 sentes fuisse, ac suo se indicio prodidisse, sacrae litterae memo-
 rant. Quid mirum, quod neque hodie desit turba eiusmodi
 Ismaelitica, secundum carnem nata, ac proinde eos, qui secundum
 spiritum nati sunt, sannis eludens, conuiciis proscindens,
 odio persequens? Vobis vero, o *Nostri*, meliorem mentem
 inspiret Deus! Ne, quo indigetis *Noui Testamenti Spiritu*, eo
 vosmet reddatis indignos, summa sollicitudine vobis caueatis.
 Animus vestros metus Numinis, Sancti Flaminis veneratio,
 verbi Euangelici amor, desiderium gratiae, morte ac resurre-
 ctione Christi vobis partae, ac donorum coelestium & spiri-
 tualium prudens aestimatio ita capiat ac possideat totos, vt
 non tantum hisce diebus haud stygio, sed coelesti agamini spi-
 ritu; sed nec in posterum committatis, vt vitae vestrae institui-
 tum

Act. II, 13.

Gal. IV,
29.

tum ab eiusdem Sancti Spiritus regimine alienum sit. Eo spectat publica haec nostra paraenesis. Animos ad eam ad-
1 Cor. X. vertite. *Alloquimur vos ut prudentes; iudicate vos, quae dici-*
15. *mus, &, quid e re vestra sit, ipsi ponderate, ut quod factu ne-*
cessarium vobis, non temere, sed consulto faciatis.

Ad ea nos tempora reseruauit Deus, quibus ex iustissi-
Matth. mo eius iudicio *principia*, quae Christus vocat, *dolorum*, finem
XXIV. 8. mundi antecedentium, ab hominibus sentiuntur. Misera est
in Europa rerum facies, & metu malorum imminentium ani-
mi non omnino vesani iustis de causis suspenduntur; prae-
fertim eorum, quorum vel paries proximus ardet, vel iam in-
tra parietes proprios malum versatur. Deplorandum vero est,
quod sensus hic praesentium, ac metus futurarum calamitatum,
non nisi propter temporalia damna plerosque angat, & quod
ii, qui ob locorum interuallum maius procul se a fulmine iu-
stitiae diuinae abesse credunt, maximam partem eo sint veter-
no peccatorum sopiti, ut ne metu quidem villo tangantur. Et-

enim dum *bella bellorumque rumores* audiuntur, dum *gens con-*
Matth. *tra gentem, & regnum contra regnum confurgit*, dum sanguis ho-
XXIV, 6, 7 minum ut aqua in terram copiose effunditur, ac tot regiones
longe lateque vastantur, in reliquis vero omnes quaedam ma-
lorum pars deriuatur, dum terra ipsa dehiscens multa homi-
num millia absorbet; &, ne infantes nos ducamus, motum ali-
quem terrae ipsa Germania coepit sentire, dum omnia huma-
nis consiliis contraria eueniunt, tanta inter tot mala omnia est
mortalium securitas, ut, qui signa temporum, de mandato Chri-
sti, dignoscat, qui de tantorum malorum causa sit sollicitus, qui

supremae manus, ob impletam peccatorum mensuram nos fe-
Matth. *rentis, minas extimescat, qui rem suam agi sibi persuadeat, ut*
XVI, 3. *det gloriam DEO & resipiscat, vix inter mille reperiatur vnus.*
Carnis opera publice ac libere tam perfricta fronte exercen-
tur, ut parum absit, quin catalogo haereticorum adscribatur,
qui

qui suo calculo non adprobauerit multa, quae cum veritate, quae in Iesu est, minime consistere queunt. Ambitio, fastus, voluptatis amor, luxus, salacitas, impuritas, & inde nascens scelerum turpissimorum seges, iniustitia item, auaritia, & vitiorum omnium quaedam quasi aemulatio inter se vbiq; locorum sensibilia sumit incrementa, Atheismo se palam cum Epicureismo & Libertinismo coniungente. Interea Satanas plurimorum non tantum in aulis Principum, quod nemo forsitan miratus fuerit, sed in ipso, qui vocatur, Clero, fascinauit & excoecauit mentem peruersissima & a Spiritu Christi alienissima *de Indifferentismo quodam* opinione, qua libertas spondetur iis, qui suarum cupiditatum serui sunt, occasiones peccati, (quas vitare oportet, si peccatum vitare velis) quanquam ab ipso peccato separari nequeunt, non praecluduntur, sed aperiuntur, honestatis externae fucō teguntur, excusantur, defenduntur, immo ipsa, quae lasciuum fert otium, vitia inter *res indifferentes*, quas vocant, ac nonnulla eorum inter ipsas virtutes in illa noua mundi Ethica recensentur. Hac via obfirmantur animi, vt conscientia seruos mundanarum cupiditatum ne quidem mordeat: astutia versutissimi serpentis mentes ita inescantur, vt licitas, quas credunt, voluptates non tantum degustent, sed iis se penitus, quia licere putant, expleant; nullo spiritus, verbo diuino conscientiam arguentis, freno diffluentem animum coerceant, sed ipso Fanaticorum, quos vocant, hominum odio, licentiam illam videlicet improbantium, longe liberius se in omne vanitatum genus effundant. Ita, dum mordicus tenetur Christus, dum clypei instar Orthodoxia obtenditur, interea omnis Christi imitatio, omne sanctimoniae verae ac spiritualis studium, *sine quo nemo videbit Dominum*, immo omnis Christi nomine digna grauitas, ne peruersorum hominum circulos amplius turbet, (turbabit autem certe, & exturbabit suo tempore Deus) in exilium agitur, exterminatur.

A 3

Querela

Ebr. XII,

14.

Querela de miserrimo hoc Ecclesiae, quae Euangelica audit, statu, perlata est ad Excelsum. Illum, qui descendit olim & explorauit profligatissimae gentis Sodomiticae delicta, videre & iusta librare lance peccata nostra, ne dubitemus. Vidit sane, at, qua est benignitate paterna, misertus nostri, aliquot abhinc annis ad resipiscenciam nos per praecones verbi plurimos spiritu veritatis donatos, inuitauit, ante tempestatem nos, sicut gallina pullos suos, congregaturus, nec vno, quod merueramus, impetu miseros consumpturus. Pari ratione seculo superiori grauissimam castigationem, quae totos triginta annos Germaniam afflixit & ferme oppresit, Iohannis Arndii aliorumque seruorum DEI seria ad poenitentiam exhortatio antecessit: quam quum admittere paucissimi vellent, tam grauius irae diuinae gladius Germaniam percussit, vt, quam luculentam plagam acceperit, etiamnum cicatrix declaret. Quid vero nos hodie? Nondum satis obductam cicatricem omni studio refricamus. Monemur a Spiritu DEI, resipiscendi spatium conceditur, appropinquat gladius, imminet varia iudiciorum iustissimorum genera. Quid nos ad haec omnia? Gloria-mur de florentissimo Ecclesiae statu, eos qui contrarium statuunt, qui vitia publice coarguunt, ad poenitentiam hortantur, corruptelis epidemicis mederi conantur; eos, inquam, schismatis tentati turbataeque tranquillitatis publicae (nimirum carnalis illius) immo haereseos pestilentissimae, aequae vt Iudaei Christum & Apostolos, arguimus, calumniis ac mendaciis, ab impiis hominibus vbertim in illos sparsis, fidem temere habemus; quae contra illos scribuntur, studiose conquirimus, legimus, commendamus; at quae ipsi contra ad vindicandam Dei gloriam seruandasque hominum animas scripserunt, neque legimus, neque legere & examinare dignamur. In tanta rerum perturbatione quis hostem generis humani ab insidiis suis feriari existimet? Tentationibus, vt solet, (eo maxime tempore

tempore, quo ruinae Ecclesiae instaurantur, ac eatenus res christiana meliuscule habere incipit,) innumeris non tantum affectas suos, sed etiam eos diuexat, qui animum Christo addixerunt. Hinc alii imprudentia, alii inconstantia boni propositi, alii prauorum exemplorum multitudine, alii culpa doctorum carnalium male animas sibi concreditas custodientium, sese extra viam ferri patiuntur, atque in errores varios partim intellectus, partim voluntatis, dantur praecipites. Hic ex monito Apostoli illi, qui sibi firmiores videntur, inprimis qui Ecclesiam regunt, memores esse debebant, se quoque tentari posse; miseri vero illi, non facinoris vllius (quod omnino pro merito plectendum foret) rei, sed infirmitate deerrantes, errorem omnem, si de eo conuicti fuerint, detestaturi, paterna cura, diligentiaque adhibita maxima, fusis ad Deum precibus, mora temporis concessa, in viam reuocandi, ac Dei talia permittentis iudicia nunquam iniusta, veneranda & expauescenda erant. Quid vero talibus in casibus fieri consuevit? Seruantur miseri, an nutantes impelluntur ac perduntur? Miseratione, quae Christianos decet, excipiuntur, an ludibrio aut iracundia? Hic res ipsa loquatur, fides actorum testetur, publica scripta iudicent. Nil coniecturae valeant, nil relationes, quarum fides adhuc est dubia, & in quibus iudicium quisque sapiens merito suspendit. Plurimi vero, quod dolendum, e talibus scandalis, quae tamen a re christiana nunquam abfuerunt, excusationem arripiunt, qua pias omnes exhortationes eludant, & iugo Christi suauissimo se penitus subtrahant. Aliis inde nascitur exoptata calumniandi occasio, qui gaudent se inuenisse, quod reprehendant, & quo non populi tantum, sed etiam optimatum principumque ipsorum animos ab iis omnibus, qui bene agendo prudentis cuiusque sibi amorem conciliant, alienos reddant. Nam, si quem iuuenem non recte sentire, nec ordinate satis ambulare animaduertant, id subito doctoribus & scholae

2 *Thefs.*

III, 2.

Actor.

XX, 30.

scholæ, vnde profectum eum esse autumant, tribuere non erubescunt; quid? quod, si homines vagos, temerarios, mente carnali tumentes, laborare nolentes, turpibus voluptatibus emancipatos, foeditatibus detestandis & execrandis implicatos, vere ἀτόπως καὶ πονηροὺς, quos Paulus vocat, (absurdos, insolentes, maligno spiritui obsequentes) si hos, inquam, adfectare aliquam pietatis speciem, & erroris sui in Scripturis quærere patrocinium videant; illi tam impudentes sunt, vt iis in vniuersum omnibus, (saltem sine discrimine & nomine generali appellatis,) quos mundus propter pietatem odit, horrendo aduersus octauum Decalogi praeceptum peccato, ea, quæ tamen ipsi abominantur vt quæ maxime, imputare publice priuatimque haud vereantur. Ita, quod sibi fieri nollent, alteri contra expressum Christi mandatum faciunt. Quam vero iniquum hoc est atque impium? Quis, nisi insanus, Iudæ delictum Christo exprobrauerit? Quis Apostolis, aut piis Ephesinæ Ecclesiæ Presbyteris culpam adsignet, quod teste Paulo, (NB) EX IL-
LIS IPSIS surrexerint viri, qui locuti sunt peruersa, quo discipulos ad se sequendos abstraherent? Quid vero illi, qui ausu tam temerario in errorum, immo criminum suspicionem, quos volunt, vocant, nihilominus accusant eos, qui negotio Reformationis ipsique Luthero tribuerunt causam tot hæresium barbarumque eodem tempore ortarum, si iniustam eorum accusationem pro re nata imitari animum ipsi inducant? Atenim vbi semel inuentum & per calumniam impositum nomen sectæ est, deinceps corradenda videntur omnia, quibus odium popolare & publicum aduersus infontes conflari posse spes est. Satanæ videlicet hæc sunt molimina, hæc machinæ ipsius infernales, vt inutile ac minus efficax reddat eorum ministerium, quos, veritatis præsidio sui que abnegatione succinctos, omnem mouere lapidem videt, vt ab interitu proximum vindicent, saltem vt vocationi diuinæ morigeri existant.

His

His ipsis vero in tanta calamitate quid faciendum incumbit? Sibi dictum credere debent singuli, quibus cordi sunt Ecclesiae vulnera, quod Timotheo inculcauit Paulus, iamiam victimae instar immolandus: *Obtestor e-* ^{2 Tim. IV,}
go coram Deo, & Domino Iesu Christo, qui iudicaturus est ^{1 -- 5.}
aduentu regnoque suo viuos & mortuos; praedica verbum,
insta opportune, non opportune; redargue, reprehende, con-
solare cum omni longanimitate & doctrina. Erit enim,
tempus, quando sanae doctrinae impatientes erunt, sed iuxta
suas cupiditates sibi ipsis coaceruabunt doctores, prurientes au-
ditu; & a veritate quidem auditum auertent, ad fabulas au-
tem conuertentur. Tu vero sobrius esto in omnibus, malum
justine, opus fac Euangelistae, ministerium tuum adimple ple-
ne. Ita fideles Dei serui stadium, quod ingressi sunt, ala-
 criter decurrentes, pace, quam in Christo nacti sunt, &
 tranquilla conscientia fruuntur, per ignominiam a mundo
 sibi illatam ad perennem gloriam contendunt, ac prin-
 cipem tenebrarum cum omnibus, quae cumulauit, men-
 daciis, vincent ac conculcabunt. Ita fructus aliquando
 de arboribus testabitur, nec alio veritas patrocínio opus
 habebit. Hanc probationem aduersarii illorum & ipsi
 aliquando sustinere cogentur, vbi, cuius quisque spiritus
 extiterit filius, coram omni creatura, iudicis summi sen-
 tentia fiet manifestum. Interea se mutuo consolantur
 testes veritatis effato Sancti Iohannis. Hic enim, *Filioli,* ^{1 Ioh. IV,}
inquit, vos ex Deo estis, & vicistis illos: quia maior est, qui ^{4, 5, 6.}
in vobis (est,) quam qui in mundo. Illi ex mundo sunt, ita-
que ex mundo loquuntur, eosque mundus audit. Nos a Deo
sumus: Deum qui nouit, nos audit: qui a Deo non est, non
audit nos. Inde, quis veritatis, quis sit erroris spiritus, dignosci-
mus. Si cui hic character, quo spiritus Christi a spiritu
 mundi internoscitur, non satisfaciatur, accuratius ex moni-
 to Christi singulas arbores ex suis fructibus cognoscat:

B

Neque

Matth. VII, 16, 17, 18. Neque ex spinis uva, nec ex tribulis ficus colligitur. Ita omnis arbor bona fructus bonos edit: mala autem arbor fauctus malos edit. Non potest arbor bona fructus ferre malos, nec arbor mala fructus ferre bonos. Iam, si qui aliorum conatus improbent, nec iis tamen meliora ac laudabiliora praestare sustineant; si qui tuendae Orthodoxiae studium dissensui suo ac molimini vario praetextant, at vitae ratio & institutum doctrinae Christi e diametro contrarium illos carnales esse probauerit; si mores illorum ab imitatione humilis mansuetique Iesu abhorreant; si suae rei studere teprehendantur, seruos interrim & oeconomos Dei sese appellantes; si errantes non de errare conuincere, sed damnare subito, non in viam redeundi adiumenta iis suppeditare, sed iniuria eos adficere laborent; si imputationes suas non certis documentis probare, sed praua suspitione conicere, quae vero ab vno alteroque peccantur, eadem insonitibus tribuere consueuerint; si pietas apud eos laudetur & alpeat, imitatio Christi vrgeatur, imitatores eius inuisi sint, si emendationem morum verbis frigide interdum requirant, exemplo praeunte non stabiliant, nec remediis reliquis, quibus deberent ac possent, procurare satagant; si odium aduersus immerentes fouendo vindictam humanam carnalemque exerceant, quis ibi credat Christi Spiritum esse? Quis non sub Orthodoxiae larua & pietatis qualicunque fuce malignum spiritum, ex tali ungue leonem infernalem cognoscat & deprehendat? Quis tam amens ac stupidus, vt sibi persuadeat, Zelum illum esse diuinum, & propter Dei gloriam, hominumque salutem, contendere cum iis, qui non tantum doctrinam suam, *παρρησιαζόμενοι* profitentur, sed etiam ex fructibus suis cognosci laborant, memores, non, qui se ipsum commendat, probandum esse, sed quem Dominus commendat.

2. Cor. X. 18. Vos

Vos autem, o *Nostri*, quo pacto calumniæ vllæ a recipien-
da Christi disciplina absterre valeant? Testes enim vos
estis, vestrisque & auribus & oculis vsurpare, & coram
iudicare potestis, vera an falsa sint, quæ garrula, fallax &
αἰδέσθω fama circumfert. *Verbum Dei* Scriptura Sacra
comprehensum, maximo & indefesso studio exponi, ad-
plicari, inculcari; *Λόγον ὑγῆ καὶ ἀκατάγνωστον* (*sermonem*
sanum & qui damnati nequit:) ex tam puro fonte quoti-
die hauriri; *Sacramenta* non tantum æternæ administra-
ri, sed eorum quoque virtutem ac fructus vrgeri; *iusti-*
tiam fidei, qua propter Christum eiusque meritum poe-
nitentibus peccata remittuntur, & iustitia Christi impu-
tatur, *solum* ad salutem obtinendam requiri; *fructus* au-
tem *fidei* a fide iustificante distingui recte, at, quia fides
sine operibus mortua est, & iustificatus fructum habet
ἐν ἀγασμῶν (Rom. VI. 22.) idæoque poenitentem iusti-
ficat Deus, vt suam dein imaginem in eo instauret, &
noua vita noua habeat opera, propterea vitam quoque no-
uam, imitationem Christi seriam, constantem, incremen-
ta quotidie sumentem, requiri ac feruide vrgeri; vitia
publice priuatim que reprehendi, odium mundi propter
ea patienter sustineri, conuiciantibus conuicia non re-
geri; nullam a pia maiorum doctrina secessionem, nec
coetu cultuque publico separationem fieri; priuatim haud
aliter quam publice doceri; libros non alios commendari,
quam e quorum lectione spes minime ambigua sit aedifi-
cationis; scripta in lucem edita puram Christi doctrinam
spirare; Apologias publicas, toties totiesque repetitas,
omnem maleuolorum accusationem iam pridem infre-
gisse; eos, qui sacro docendi munere funguntur, nec do-
ctrinae nec vitæ suæ publicam solennemque inuestiga-
tionem, quamuis accuratissimam, vnquam subterfugisse;
cos

eos ab omni impietate ac impuritate, quacunque ea pal-
lietur, etiam pietatis specie, ab omni ἀταξία, aestuque
iuuenili & σαφροσύνης Christianae limites transgrediente
abhorre; eosdem cum illis, qui non ad normam Chri-
sti & Apostolorum se gerunt, sed nomini Christiano potius
dedecori sunt, nihil habere commercii; quicquid autem
a veritate, quæ in Iesu Christo est, recedit, eos serio, graui-
ter & constanter detestari, vosque toties totiesque mone-
re, vt ab omni ἀρεσείας καὶ ἀταξίας genere vos expurge-
tis, quo vasa euadatis promouendae Christi gloriae con-
secrata, Ecclesiae vtilia, ad omne opus bonum parata :
Haec omnia quia videtis, & in aprico sunt omnibus,
conuictæ sunt conscientiae vestrae, veram hanc Dei gra-
tiam, sub vexillo crucis militantem, omnesque Sa-
tanae conatus & insultus elidentem, vincentem,
ipsissimumque Christi iugum esse, ad quod reci-
piendum inuitamini. Quid igitur superest, quam-
vt stimulos vobis addamus, vt abiicientes
omnia externa internaque impedimenta sine omni mora
seruare studeatis animas vestras, vt certamen ingrediami-
ni, sine quo rite exantlato nemo coronabitur; vt Christo
non tantum nomen, sed ipsum pectus et animum detis
integrum, vt regimini Spiritus ipsius, excusso peccati do-
minio, totos vos permittatis, & corda vestra, ipsi soli ceu
templa & sacraia deuoueat. Iudex prope adest, qui
retribuet vnicuique, quicquid boni malique perfecerit.
Sapite igitur, o Nostri, & non tantum hosce dies festos
(quibus complures in ore habent : *Veni Sancte Spiritus*,
qui Spiritui S. ne mentem vitii liberet, ac charismatibus
diuinis repleat, obicem ponunt,) sed etiam, quod reli-
quum vobis est vitae tempus, ductu ac moderamine San-
ctissimi Spiritus, non PRAETER PROPTER, sed bene
beateque transigite.

P.P. in Alma Fridericiana. Fer: Pentecostal. MDCCIII.

Typis IOH. MONTAGII, Acad. Typogr.